

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

Η δικαίωση του «Λάθους»

ΤΟ ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ 1965, ΠΟΥ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΜΑΣ ΕΚΠΛΗΣΣΕΙ
ΜΕ ΤΟΝ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ ΤΟΥ

Tον Νοέμβριο του 1965 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις του Βιβλιοπωλείου της Εστίας το μυθιστόρημα «Το λάθος» του Αντώνη Σαμαράκη. Ασπρόμαυρο εξώφυλλο, με χαρακτική εικονογράφηση, το βιβλίο πήγαν το τέταρτο του 46χρονου, τότε, συγγραφέα, αφιερωμένο «στην Ελενίτσα», τη μούσα του, τη γυναίκα του, με την οποία είχαν παντρευτεί δύομισι χρόνια νωρίτερα, τον Φεβρουάριο του 1963.

Μετά τη συλλογή διηγημάτων «Ζπείται ελπίς» (1954), το μυθιστόρημα «Σήμα κινδύνου» (1959) και τη συλλογή «Αρνούμαι», το «Λάθος» ήταν ένα στυλιστικό και μυθοπλαστικό επίτευγμα, μοντέρνο τόσο ως προς τη γραφή όσο και ως προς τη μυθιστορηματική ιδεολογία. Περίπου δύο χρόνια πριν από τη δικτατορία των συνταγματαρχών ο Σαμαράκης έδωσε ένα μυθιστόρημα με θέμα τον ολοκληρωτισμό.

«Πολύ πριν ξεκινήω να το γράφω – το άρχισα το 1962 – με βασάνιζε το πρόβλημα “ολοκληρωτισμός” (...) Ο ολοκληρωτισμός πάντα πάντα εδώ – και είναι και σήμερα, το 1996» έγραφε ο ίδιος στο αυτοβιογραφικό του «1919-», που κυκλοφόρησε το 1996. Άλλα τελικά δεν είναι το θέμα «ολοκληρωτισμός» που κάνει το βιβλίο τόσο μοντέρνο, έστω κι αν ο Σαμαράκης έβαλε μέσα τη δική του αυτοβιογραφική εμπειρία από τα ολοκληρωτικά συστήματα που

είχε ζήσει, τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου και την Κατοχή. «Το λάθος» είναι τελικά η διαρκής αναζήτηση της ελευθερίας, της «ενδόμυχης ελευθερίας», όπως έλεγε ο ίδιος ο Σαμαράκης, δηλαδή αυτής που έχει σχέση με την ίδια την ανθρώπινη συνθήκη και την ανθρώπινη υπόσταση.

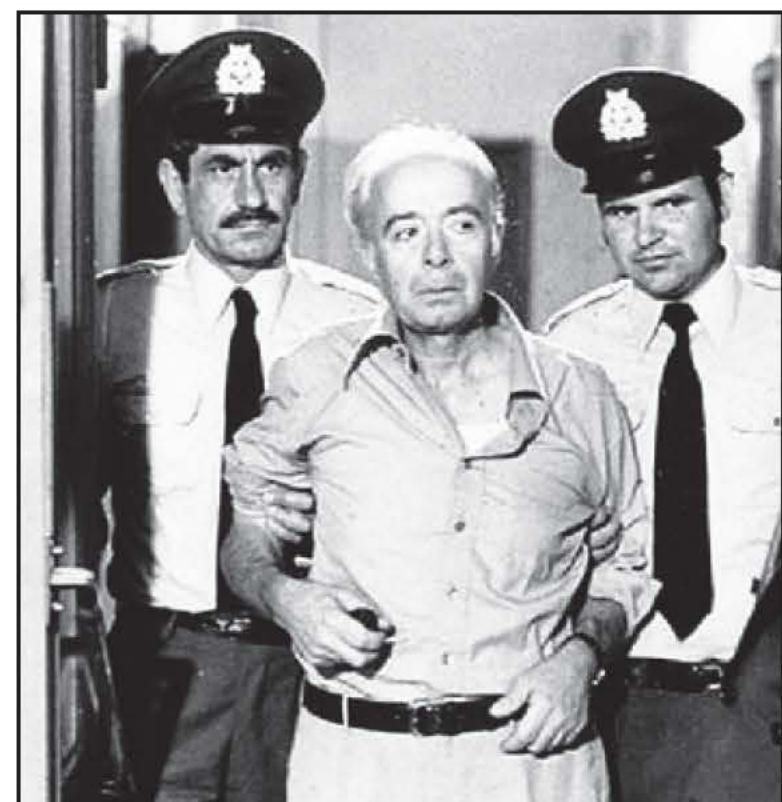
Θρίλερ, αστυνομικό και ταυτόχρονα ψυχολογικό και φιλοσοφικό μυθιστόρημα, «Το λάθος» συνάντησε μία παγκόσμια πρωτοφανή υποδοχή. Μεταφράσεις σε περισσότερες από 30 γλώσσες, μια πασίγνωστη κινηματογραφική ταινία, του Γερμανού Πέτερ Φλάισμαν, με τον Μισέλ Πικολί και τον Ούγκο Τονιάτοι, όπου το σενάριο υπέγραφαν - αξίζει να σημειωθεί, για τη συγγραφική τους ποιότητα - ο Γάλλος Ζαν-Κλοντ Καριέρ και ο Γερμανός Μάρτιν Βάλσερ, και κυρίως ένας κριτικός θρίαμβος.

Αλλά εκείνοι που αποθέωσαν τον Σαμαράκην ήταν οι ομότεχνοι. Δεν νομίζω ότι υπάρχει στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς τέτοια ομοφωνία για ένα βιβλίο από τους ανθρώπους του metier. Η Αγκάθα Κρίστι, ο Γκρέιαμ Γκριν, ο Ζορζ Σιμενόν, ο Αντρέ Μαλρό, ο Αρθουρ Μίλερ, ο Αρθουρ Κέολερ ήταν μερικοί από τους συγγραφείς που αποθέωσαν το μυθιστόρημα, όπου ο Χίτσκοκ συναντά τον Κάφκα και τον Τζόρτζ Οργουελ. Δεν είναι τυχαία η αναφορά στον Κάφκα. Ο Σαμαράκης κινήθηκε

στην περιοχή των αρχετύπων, έτοι ώστε το μυθιστόρημά του να μπν έχει «εθνικά» χαρακτηριστικά. Η χώρα δεν κατονομάζεται. Η εξουσία που την κυβερνά είναι «το καθεστώς». Η μυστική υπηρεσία ασφαλείας της είναι η «ειδική υπηρεσία» και στρατηγείο της «το κεντρικό». Τα όργανα της είναι «ο προϊστάμενος», «ο ανακριτής» και «ο μάνατζερ» και το θύμα τους είναι «ο άνθρωπος του Καφέ Σπορ». «Το σχέδιο» είναι η μηχάνευση του καθεστώτος για να παγιδεύει τον άνθρωπο του Καφέ Σπορ. Στο τέλος ο άνθρωπος θριαμβεύει του μηχανισμού, όχι όμως χωρίς κόστος. Αυτό το τέλος δίνεται μυθιστορηματικά από τον Σαμαράκη μέσα από μια καταπληκτική σκηνή κορύφωσης, τόσο λιτή, τόσο δραματική και ταυτόχρονα με τόσο χιούμορ. Και τι αίσθηση ρυθμού. Τελικά τίποτε δεν είναι τυχαίο. «Ο

ανορωτικός του «Καφέ Σπύρο» στο βιβλίο έχει μορφή. Είναι ο ίδιος ο Αντώνης Σαμαράκης. Μια δική του φωτογραφία ταυτόπιτας, «ένα πρόσωπο εντελώς συνθισμένο, από κείνα που συναντά κανείς χιλιάδες», γράφει ο ο συγγραφέας για τον ήρωά του. «Οταν το 1965 τελείωνα “Το λάθος”, στη θέση του υπόπτου είπα να βάλω μια φωτογραφία από εφημερίδα, να διαλέξω κάποιον που να δείχνει συνήθης ύποπτος...

Τελικά βρήκα τη λύση: μια δική μου φωτογραφία όπου να δείχνω συνήθης ύποπτος». Ήταν μία φω-

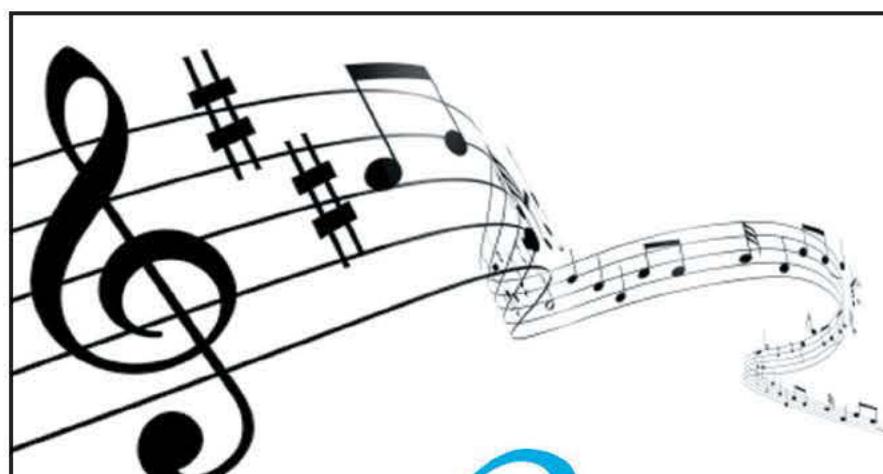

τογραφία του 1951-52. Με γυαλιά και μουστάκι. Ξαναδιάβασα τώρα «Το λάθος» για να γράψω αυτό το κείμενο. Συγκρατώ ακόμη τη φράση της αρχής: «Οχι, δεν άκουσα τη μου είπε. Συνέπεσε κείνη την ώρα να διασταυρωθούμε μ' ένα πελώριο ψυγείο. Φρούτων νομίζω».

**ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ,
ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ, ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ**

Δεν είναι και λίγο για μια εθνική λογοτεχνία και μια γλώσσα που μιλέται από λίγα εκατομμύρια ανθρώπους να έχουν αναδείξει στον 20ό αιώνα τρεις συγγραφείς με παγκόσμια εμβέλεια. Ο Καζαντζάκης με το μυθιστόρημα Βίος και πολπεία του Αλέξη Ζορμπά, ο Σαμαράκης με το μυθιστόρημα Το λάθος και ο Βασιλικός με το μυθιστόρημα Ζέχουν βγάλει την ελληνική λογοτεχνία έξω από τα περιορισμένα γλώσσοι κάτιοντας την παγκόσμια προσοχή.

όρια της ελληνικής γλώσσας. Οι μεγαλομανείς της ελληνικής λογοτεχνίας, που είχαν στείλει στην Uni0394ιεθνή Εκθεση Βιβλίου της Φραγκφούρτης, όταν η Ελλάδα ήταν τιμώμενη χώρα, και την κουτσί συγγραφική Μαρία, ξοδεύοντας απίστευτα χρήματα, αδυνατούσαν να δουν την πραγματικότητα. Η Ελλάδα, συγκρινόμενη με τις ανάλογές της χώρες και όχι με τους λογοτεχνικούς κολοσσούς της μεγάλης παράδοσης και των μεγάλων γλωσσών, έχει κιόλας τα επιπεύγματά της χάρη σ' αυτούς τους τρεις αναγνωρίσιμους συγγραφείς. Ας τους επανεκτιμήσουμε λοιπόν, ιδιαίτερα τον Σαμαράκη και τον Βασιλικό, που με το Z του υλοποιεί συγχρονικά στην Ελλάδα τη μεγάλη κατάκτηση του non fiction novel, του μη μυθοπλαστικού μυθιστορήματος. Τα του Καίσαρος τα Καίσαρι.

 pom
Ο μελωδικός σταθμός

1665 AM Sydney
99.3 FM Wollongong
www.2mm.com.au

Level 1A
503-507 Marrickville Rd
Dulwich Hill NSW 2203

ПРОГРАММА ТРІТНΣ

07.30 – 09.00	«ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ» ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΖΑΡΙΜΑΣ
09.00 – 11.00	«ΑΓΡΥΠΝΟΣ» ΜΑΝΟΣ ΤΣΙΛΙΜΙΔΗΣ
11.00 – 12.00	«ΕΛΛΗΝ ΛΟΓΟΣ»
12.00 – 12.05	ΔΕΛΤΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ
12.06 – 13.00	«ΡΑΔΙΟΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ» ΒΟΥΛΑ ΧΑΤΖΗΣΤΕΡΓΟΥ
13.00 – 14.00	NON STOP MUSIC
14.00 – 15.00	ΝΤΑΡΓΟΥΪΝ
15.00 – 15.05	ΔΕΛΤΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ
15.06 – 17.00	«Η ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ»
	ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ
17.00 – 17.06	ΔΕΛΤΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ – REAL FM
17.06 – 18.00	«ΓΝΩΘΙ Σ' ΑΥΤΟΝ»
	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ, ΜΑΡΙΟΣ ΧΙΛΛ
18.00 – 19.00	«Η ΣΤΡΑΒΟΣ ΕΙΝ' Ο ΓΥΑΛΟΣ, Ή ΣΤΡΑΒΑ ΑΡΜΕΝΙΖΟΥΜΕ»
	ΠΑΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
19.00 – 21.00	«Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΠΑΝΤΟΥ & ΠΑΝΤΑ»
	ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΕΡΑΒΟΓΛΟΥ,
	ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΔΡΑΧΤΑΣ, ΕΛΕΝΗ ΚΑΒΑΔΑ
21.00 – 22.00	«Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ» ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΟΡΑΖΑΚΗΣ
22.00 – 22.05	ΔΕΛΤΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ
22.06 – 24.00	«Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ» ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΟΡΑΖΑΚΗΣ